

Р. З. Хәйдәрова, Г. М. Әхмәтҗанова,
Л. Ә. Гыйниятуллина

РУС ТЕЛЕНДӘ СӨЙЛӘШҮЧЕ БАЛАЛАРГА ТАТАР ТЕЛЕ УЖЫТУ

Укытучылар өчен методик кулланма

«Татармультфильм»

Р. З. Хәйдәрова, Г. М. Әхмәтҗанова,
Л. Ә. Гыйниятуллина

РУС ТЕЛЕНДӘ СӨЙЛӘШҮЧЕ БАЛАЛАРГА ТАТАР ТЕЛЕ УКЫТУ

2 нче сыйныф

Укытучылар өчен методик кулланма

*Татарстан Республикасы
Мәгариф һәм фән министрлыгы
тарафыннан тәкъдим ителгән*

Казан
2024

УДК 81.432.3-99(=411.2)я72

ББК 811.512.145(073.5)

X15

Фәнни редакторы

Р. З. Хәйдәрова

Охраняется действующим законодательством об авторских и смежных правах (Гражданский кодекс РФ, ч. 4, гл. 70). Воспроизведение всего издания или его части на любых видах носителей запрещается без письменного разрешения издательства.

Хәйдәрова, Р. З. һ.б.

X15 Рус телендә сөйләшүче балаларга татар теле укыту. 2 нче сыйныф: Укытучылар өчен методик кулланма/ Р. З. Хәйдәрова, Г. М. Әхмәтжанова, Л. Ә. Гыйниятуллина. Казан, 2024. – 44 Б.

ISBN 978-5-906508-46-1

УДК 81.432.3-99(=411.2)я72

ББК 811.512.145(073.5)

ISBN 978-5-906508-46-1

© «Татармультфильм» нәшрияты, 2024

2 нче сыйныфта «Күчелле татар теле» укыту-методик комплекты белән эшләү үзенчәлекләре

Федераль дәүләт башлангыч белем бирү стандартында күрсәтелгәнчә, төп белем бирүнең башлангыч этабы гомуми белем бирүнең нигезе булып тора. Аның төп максаты – балаларда белем һәм күнекмәләр булдыру белән беррәттән, аларның уку эшчәнлеген формалаштыруга да нигез салу: гомуми уку күнекмәләрен үстерү. Икенче сыйныфта укучы рус телле балаларга тәкъдим ителгән укыту-методик комплекты (УМК) Федераль дәүләт стандартларының төп положениеләренә һәм тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларын исәпкә алып төзелде.

Укыту-методик комплекты түбәндәге компонентлардан тора:

1. Дәрәслек.
2. Дәрәслекнең электрон формасы.
3. Укытучы өчен методик ярдәмлек:
 - ишетеп аңлау күнегүләре;
 - федераль эш программасына нигезлэнгән календарь-тематик план;
 - контроль-үлчәм материаллары.

Укыту-методик комплекты аша татар телен дәүләт теле буларак укыту түбәндәге максатларны күзаллай:

- телне аралашу чарасы буларак өйрәнү;
- укучыларны рухи һәм әхлакый яктан тәрбияләү, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерү;
- укучыларның күпмилләтле җирлектә аралашу культурасын формалаштыру;
- татар халкының мәдәниятенә, милли үзенчәлекләренә карата хөрмәт хисе, мәдәниара диалогка осталык кебек шәхси күнекмәләр формалаштыру.

УМКга эчтәлек сайлау Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының 18.05.2023 елгы 372 нче санлы «Башлангыч гомуми белем бирүнең федераль белем бирү программасын раслау турында»гы хатына (теркәлү вакыты: 12.07.2023 ел, №74229) һәм тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына нигезләнде.

8–9 яшьлекләр тормышында уен, өй һәм уку хезмәте, гаиләдә һәм дуслар белән аралашу зур урын алып тора. Балалар шулай ук табигать турында сөйләшергә, әкиятләр тыңларга яраталар. Дәрәслеккә түбәндә-

ге аралашу темалары кертелде: «Без мәктәпкә барабыз», «Көзгә уңыш», «Кыш килә» («Ел фасыллары», «Кышкы уеннар», «Спорт уеннары»), «Бәйрәмнәр», «Мин чисталык яратам» («Шәхси гигиена предметлары»), «Безнең гаилә» («Кунак каршылау», «Татар халык ашлары»), «Шөһөрдә һәм авылда» («Транспорт», «Казан – Татарстанның башкаласы»), «Кибеттә», «Жәй» («Ел фасыллары», «Бәйрәмнәр»).

Дәрәслектә түбәндәге грамматик материал урын алды :

- исемнәрнең иялек, төшем, чыгыш килеше формалары;
- микъдар һәм тәртип саннары (11–100);
- *без, сез, алар* зат алмашлыклары;
- *кайчан?* сорау алмашлыгы;
- хәзерге заман хикәя фигыльләрнең I, II, III зат берлек сан барлык һәм юклык формалары;
- *кирәк/кирәкми* модаль сүзләр;
- *ө, һәм, ләкин* теркөгечләрә;
- жөмлөләрнең төп коммуникатив төрләрә: хикәя, сорау (сорау алмашлыклары яки *-мы/ме* сорау кисәкчөләрә белән), өндәү.

Балаларның истә калдыру сәләтләрә төрлечә. Дәрәскә алынган сөйләм материалын дәрәс азагында һәр бала да үзләштереп бетермәскә мөмкин. Хәтердә калдыруның индивидуаль үзенчәлекләрен истә тотып, дәрәслектәгә күнегүләр системасы шундый итеп урнаштырылды ки, дөвамчанлык принцибына нигезләнеп, 1 нче сыйныфта үткән эчтәлекнең 2 нче сыйныфта да кабатланышы, бер үк материалның дәрәс дөвамында кимендә 9–10 тапкыр, аннан соң тема буенча дәрәсләр дөвамында, шулай ук темалар бәйләнешендә кабатланышы тәэмин ителде. һәр сүзнә, өйрәнелгән грамматик категорияне, аралашу өчен кирәкле сөйләм үрнәкләрен системалы кабатлатып бару – УМКның төп бурычы булды.

Телне ятлап түгел, ә актив фикерләп өйрәнү принцибы – чит тел өйрәнүдәгә төп принципларның берсе. Укучыларның телне актив фикерләп өйрәнүләрән, әлбәттә, беренче чиратта универсаль уку күнекмәләрен формалаштыру тәэмин итә. Шулай ук дәрәсләрдә аралашуны имитацияли торган **диалоглар, ситуатив күнегүләр** дә еш кулланылырга тиеш. Мондый күнегүләр яңа лексик, грамматик материал белән таныштырганда да (бу очракта мотивация тудыру ролен башкара), камилләштерү, мөстәкыйль сөйләм үстерү этабында да кулланыла ала. Мисал өчен:

Аралашу ситуациялэре

Вы с другом
встретились на улице.

Коммуникатив бурыч

Спроси у друга о том,
есть ли у него лыжи;
позови его кататься
на лыжах.

Сөйлэм үрнэге

Синең чаңгың бармы?
Әйдә, чаңгы шуабыз.

Дәреслеккә кызыклы сораулар, чагыштыруны, анализлауны, логик фикерләүне таләп иткән төрлө биремнәр кертелде. Мондый биремнәрне балалар кызыксынып эшлиләр, шул ук вакытта өйрәнелгән сөйләм үрнәкләре дә кабатлана.

Укыту-методик комплектының тагын бер үзәнчәлеге шунда: сөйләм эшчәнлеге төрләрөнә бер-бер артлы түгел, ә параллель, бер-берсенә бәйле рәвештә өйрәтү бурычы куела. Ягъни һәр дәрестә сөйләм эшчәнлегенәң дүрт төрә дә катнаша, дәрәс максатында күрсәтелгән сөйләм дозасы сөйләм эшчәнлегенәң дүрт төрә аша да үтеп чыга. Аралашу процессы сөйләшү (диалогик, монологик сөйләм), ишетеп аңлау, уку һәм язу аша оештырыла. Алар арасында төп урынны сөйләшү алып тора.

Дәрәсләр үткәргәндә, түбәндәге методик киңәшләрне истә тоту зарур:

1. Укытучы һәр дәрестә дәрәсләктәге материал белән генә чикләнмичә, бер дәрәс материалын икенче дәрестә кабатлау зарурлыгын исәпкә алып, алдагы дәрәсләрдә үтелгән эчтәлекнең кабатланышын оештыра, кайсы материалны ничек кабатлатасын, нинди күнегүләр өстәсен укытучы балаларның уку мөмкинлекләренән чыгып үзә хәл итә.

2. Укычуларның уку эшчәнлеген оештырганда, аларның фикерләү сәләтләре, үзләштерү мөмкинлекләре төрлө булуын исәпкә алып, укытучы дәрәсләктә бирелгән эчтәлекне мөмкин кадәр дифференциальләштерергә, балаларның индивидуаль үзәнчәлекләренә туры китереп, күнегүләр системасын бирүне планлаштырырга тиеш. Югары һәм уртача сәләтле балалар өчен дәрәсләктәге өстәмә уку өчен бирелгән материалны куллану зарур.

3. Дәрәсләрдә универсаль гамәлләр юнәлешендә эшләү сөйләм үстерү максатында күрсәтелә. Искәртәргә кирәк, уку максатын (сөйләм бурычын) аңлап, аңа тәңгәл килерлек мәгълүматны сайлый белү; уку эшчәнлеге нәтижәләрен контрольгә ала белү; парларда эшли белү; бер кабат ишеткәнне аңлау, коммуникациягә керә белү кебек универсаль гамәлләр белән

эшләү дәрәс максатларында күрсәтелмәсә дә, һәр дәрәстә оештырылырга тиеш.

4. Дәрәсләрдә рус телен куллануга бик сак килергә кирәк. Кайсы очрақларда рус телен куллану максатка ярашлы була? Материалны кабул итүгә ихтыяж (мотив) тудырганда; грамматик материалны аңлатканда; яңа материалны презентацияләгәндә; балаларны эмоциональ хуплаганда; ситуатив күнегүләр кулланганда; дәрәсне йомгаклаганда, балаларның аралашу, аңлау телен куллану кулайрак. Ә инде дәрәс алып бару өчен кулланылган күрсәтмәләрне акрынлап тулысынча татарчага әйтелештә куллану кулайрак була.

5. Дәрәснең белем бирү максатын билгеләгәндә, укытучы тематик планнарда күрсәтелгән предмет нәтижәсенә таянырга тиеш. Шуны да искәртәргә кирәк: предмет нәтижәсе – укучыларның лексиканы, грамматиканы истә калдырулары гына түгел, ә аларны аралашу максатында куллана алулары. Һәр дәрәстә балалар үзләренең татарча нәрсә әйтә, ничек аралаша алуларына йомгак ясап барырга тиеш.

6. Дәрәс этапларында укучыларга уку бурычы кую, укучыларның аны аңлап эш итүләренә, эш төгәлләнгәндә, үзләренең уку хезмәтләренә бәя бирә белүләренә ирешү федераль дөүләт стандартлары таләпләре нигезендә эшләнүең бер күрсәткече булып тора, һәм бу юнәлешкә һәрдаим игътибар итеп эшләү зарур.

ИШЕТЕП АҢЛАУ КҮНЕГҮЛӨРӨ

Без мөктөпкө барабыз

1–4 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова приветствия.

Исәнмесез, сау бул, мөктөп, рәхмәт, сәлам, хәерле көн, каләм, исәнме, хәерле иртә.

2. Прослушайте и укажите, какие предложения говорят при встрече, а какие – при прощании?

Исәнмесез! Хушыгыз! Хәерле көн! Сәлам! Сау булыгыз! Сау бул! Хәерле көн!

3. Прослушайте и укажите слова, в которых есть звук [к].

Каләм, өстәл, укытучы, кыз, акбур, такта, бетергеч, мөктөп, китап.

4. Прослушайте и укажите слова, обозначающие учебные предметы.

Каләм, өстәл, укытучы, акбур, такта, бетергеч, мөктөп, укытучы, китап.

5. Прослушайте и скажите, какие из этих слов вы скажете взрослым, какие – друзьям?

Бир әле, исәнмесез, сәлам, бирегез әле, әйт, әйтегез әле, әйт әле, исәнме.

6. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *нинди?*

Чиста, такта, сыйныф, пычрак, тәрәзә, зур, ишек, урындык, матур.

7. Прослушайте и укажите пропущенные числа.

1, 2, ..., 4, ..., 6, 7, ..., 9, 10.

5-6 нчы дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова, в которых есть звук [и].

Дөфтөр, китап, такта, тәрәзә, кирәк, миңа, сиңа, альбом, бетергеч.

2. Прослушайте и укажите слова, обозначающие учебные предметы.

Циркуль, каләм, өстәл, линейка, көндәлек, акбур, такта, бетергеч, мәктәп, укытучы, китап.

3. Прослушайте названия учебных принадлежностей и скажите, что:

- а) они вам нужны;
 - б) они вам не нужны.
- Каләм, бетергеч, дәфтәр, көндәлек, китап.

4. Спросите у друга, нужны ли ему эти школьные принадлежности. Дәфтәр, китап, көндәлек, линейка, карандаш, циркуль, альбом.

7–10 нчы дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [ә].

Бара, килә, матур, әйбәт, ничә, алма, ничәнче.

2. Прослушайте и скажите, что пропущено в логическом ряду.

Бер, ..., өч, дүрт, ..., алты, ..., ..., тугыз,

3. Прослушайте диалог. Поговорите друг с другом.

- Исәнме, Айдар.
- Исәнме, Костя.
- Хәлләр ничек?
- Рәхмәт, яхшы.

4. Прослушайте и укажите слова-вопросы.

Алма, рәхмәт, ничә, бир әле, кирәк, ничәнче, кирәкме, кайда.

5. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары?

- 1) Миңа 9 яшь. Миңа 8 яшь.
- 2) Мин 2 нче мәктәптә укыйм. Мин 7 нче мәктәптә укыйм.
- 3) Безнең сыйныфта 8 малай бар. Безнең сыйныфта 10 кыз бар.

6. Прослушайте и укажите предложения, выражающие вопрос.

Сиңа ничә яшь? Мин 2 нче сыйныфта укыйм. Сезнең сыйныфта ничә укучы укый?

11–15 нче дәресләр

1. Прослушайте слова-действия и измените по образцу.

Образец: *Яз. – Ул яза. Сикер. – Ул сикерә.*

Кил, шу, ал, йөгер, юын, кер, чык, утыр, сикер.

2. Прослушайте и скажите, что пропущено в логическом ряду.

Беренче, ..., өченче, дүртенче, ..., алтынчы, ..., ..., тугызынчы,

3. Прослушайте слова-действия и измените по образцу.

Образец: *Ул яза. – Син язасың.*

Кил, уки, ал, йөгер, юын, кер, утыр, сикер, чык.

4. Прослушайте вопросы и дайте полный утвердительный ответ.

Син укыйсыңмы? Син мәктәптә укыйсыңмы? Син икенче сыйныфта укыйсыңмы? Сиңа китап кирәкме? Сиңа дәфтәр кирәкме?

5. Прослушайте и найдите ответы на вопрос *мин нишлим?*

Мин йөгерәм, син сикерәсең, ул яза, мин утырам, ул керә, мин язам, ул жырлый.

16-17 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [ң].

Мин, миңа, син, сиңа, нишли, нишлисең, бара, барасыңмы.

2. Прослушайте и измените предложения по образцу.

Образец: *Мин барам. – Син барасың. – Ул бара.*

Мин барам. Мин эшлим. Мин киләм. Мин укыйм. Мин шуам.

3. Скажи о том, что ты бегаешь (прыгаешь, плаваешь, читаешь, играешь, идёшь).

4. Прослушайте и укажите вопросительные предложения.

Мин кинога барам. Син кинога барасыңмы? Син ничек укыйсың? Ул стадионга барамы? Мин жырлыйм. Син матур жырлайсың.

18-21 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *нишләми?*

Ул эшли. Ул килми. Мин укыйм. Ул шуа. Ул жырламый.

2. Прослушайте и закончите предложения.

1) Мин кинога... . 2) Син кинога 3) Ул кинога

3. Прослушайте диалог и расскажите его содержание.

- Руслан, син стадионга барасыңмы?
- Бармыйм. Олег, ә син барасыңмы?
- Әйе. Мин туп алам да стадионга барам.

22–26 нчы дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова с твёрдыми гласными звуками.

Өй, мәктәп, китапханә, ашханә, парк.

2. Прослушайте и укажите словосочетания, в которых есть слова, отвечающие на вопрос *кая?*

Китап укый, мәктәпкә бара, өстәлгә куя, өйгә кайта, бакчага бара, тартмага сала.

3. Прослушайте и ответьте на вопрос. *Әни (әти, Айдар, әби, апа) кая бара?*

Әни кибеткә бара. Әти эшкә бара. Айдар мәктәпкә бара. Әби өйгә кайта. Апа китапханәгә бара.

4. Прослушайте диалог и расскажите его содержание.

- Сәлам, Лена!
- Сәлам, Катя!
- Син кая барасың?
- Мин мәктәпкә барам.

27–29 нчы дәресләр

1. Прослушайте и укажите словосочетания (предложения), в которых есть слова, отвечающие на вопрос *кайда*?

Матур ваза, чәчәк вазада, яхшы китап, пенал сумкада.

2. Прослушайте и укажите вопросительные предложения.

Вазада чәчәк бар. Чәчәк кайда? Вазада су бар. Вазада су бармы? Вазада чәчәк бармы? Ваза бик матур. Ваза матурмы?

3. Прослушайте диалог и расскажите его содержание.

а) – Олег, сумка кайда?

– Сумка өстәлдә.

– Ә пенал кайда?

– Пенал сумкада.

ә) – Булат, син кайда яшисең?

– Мин Чалпыда яшим. Ә син, Тимур?

– Мин Казанда яшим.

30–31 нче дәресләр

1. Прослушайте и переведите на русский язык.

Каләм, өстәл, укучы, көндәлек, акбур, такта, бетергеч, мәктәп, укытучы, китап.

2. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *нишләми*?

Ул яза. Ул килми. Мин укымыйм. Ул бара. Ул жырламый. Ул эчми.

3. Прослушайте и отвечайте на вопросы.

Сиңа ничә яшь? Син мәктәпкә барасыңмы? Син ничәнче сыйныфта укыйсың? Сезнең сыйныфта ничә укучы укый?

Көзгө уңыш

32–34 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [қ].

Кишер, алма, бәрәңге, кабак, шалкан, суган, карбыз, кәбестә, карлыган, чия, кура жиләге, тәмле, ачы, баллы, кыяр.

2. Прослушайте и укажите двусложные слова.

Тәмле, кызыл, сары, помидор, бүлэк, кабак, кыяр, бакча, көз.

3. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *нинди?*

Аптын, тәмле, ачы, баллы, сары, кызыл, жиләк, яшел, кишер.

4. Прослушайте и укажите вопросительные предложения.

Бу алма кызыл. Син алма яратасыңмы? Миңа чия бирегез әле. Сезгә чия кирәкме? Миңа чия кирәк. Сездә груша бармы?

35–38 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите лишние слова в логическом ряду.

Чия, карлыган, хата, миләш, дәфтәр, тәмле, слива, груша, алма, кура жиләге, кара, сары.

2. Прослушайте и скажите данные слова во множественном числе.

Бабай, бүлэк, базар, яшелчә, бакча, кәрзин.

3. Прослушайте и скажите, что добавлено во втором предложении каждой пары?

1) Бер апа кызыл помидор сата. Бер апа кызыл, тәмле помидор сата.

2) Базарда бәрәңге, чөгөндер, суган саталар. Базарда бәрәңге, чөгөндер, суган, алма саталар.

4. Прослушайте и закончите предложения.

1) Мин әни белән базарга 2) Бер апа базарда алмалар 3) Мин базардан грушалар

5. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *кайда?*

Базарда яшелчэлэр күп. Кэрзиндә алма белән кыяр бар. Бакчада эшләр күп. Без бакчада эшлибез.

6. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *нинди?*

Тәмле, жиләк, кавын, баллы, груша, тозлы, кәбестә, ачы, кара.

39–41 нче дәрестәр

1. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *кайдан?*

Өйгә, бакчада, базардан, эштән, суыткычта, дәрестән, китапханәдән, паркка.

2. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *кайда?*

Мәктәптә, урманнан, өйдә, бакчага, эштән, ашханәдә, базарда, урамнан, цирктан.

3. Прослушайте диалог и расскажите содержание.

- Исәнме, Алсу!
- Исәнме, Маша!
- Син кайдан кайтасың?
- Мин парктан кайтам.

4. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары?

- 1) Марат өйгә керә. Марат класска керә.
- 2) Без бакчадан кайтабыз. Без урманнан кайтабыз.

42-44 нче дәрестәр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [қ].

Бакча, композитор, шигыр, карбыз, кабак, кәбестә, шагыйрь, карлыган.

2. Прослушайте и укажите двусложные слова.

Яраткан, җыр, шигыр, кыяр, авыз, рәхим, кукуруз, кузгалак.

3. Прослушайте и укажите слово, лишнее в логическом ряду.

Карлыган, кәбестә, кыжовник, кукуруз, кыяр, чия, кавын, кузгалак.

4. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары?

1) Р. Миңнуллин – шагыйрь. Р. Миңнуллин – балаларның яраткан шагыйре.

2) Р. Миңнуллин – Г.Тукай премиясе лауреаты. Р. Миңнуллин – Г.Х. Андерсен премиясе лауреаты.

3) Р. Миңнуллин шигырләр язган. Р. Миңнуллин җырлар язган.

Кыш килә

45-46 нчы дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [к].

Кыш, көз, килә, кар, көн, салкын, декабрь, яңгыр, буран, ошый.

2. Прослушайте и укажите двусложные слова.

Салкын, җил, исә, көчле, буран.

3. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары?

1) Кыш җитте. Менә кыш җитте.

2) Бездә кыш салкын була. Бездә кыш бик салкын була.

3) Җил исә. Бездә салкын җил исә.

4) Балалар хоккей уйныйлар. Балалар хоккей уйныйлар, чана, чаңгы шуалар.

4. Прослушайте диалог и разыграйте его.

– Алсу, әйдә урамга чыгабыз.

– Урамда салкынмы?

– Салкын түгел.

– Ярый, мин чыгам.

47–49 нчы дәрәсләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [ң].

Чана, чаңгы, тау, шугалак, күңелле, бәйрәм.

2. Прослушайте и укажите вопросительные предложения.

Коля тауга бара. Син тауга барасыңмы? Минем чанам бар. Синең чанаң бармы? Мин чана шум. Син чана шуасыңмы?

3. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопросы *кая?* (*кайда? кайдан?*).

Мәктәптә, тауга, урамда, бәйрәмдә, тауда, өйдә, өйдән, таудан, урамга, шугалак, шугалакка.

4. Прослушайте и закончите предложения.

Нәсим тауга Нәсим тауда Нәсим таудан

Бәйрәмнәр

50–53 нче дәрәсләр

1. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары?

- 1) Көз җитте. Алтын көз җитте.
- 2) Кыш башлана. Салкын кыш җитте.
- 3) Бәйрәм башлана. Күңелле бәйрәм башлана.
- 4) Каникул башлана. Кышкы каникул башлана.

2. Прослушайте и расскажите текст.

Тиздән Яңа ел бәйрәме. Яңа ел гыйнвар аенда була. Яңа елга чыршы куялар.

3. Прослушайте и закончите предложения.

Тиздән мәктәптә Яңа ел бәйрәме Без концерт Гүзәл шигырь

4. Прослушайте диалог и расскажите содержание.

– Костя, бәйрәмгә барасыңмы?

- Бэйрәм кайда була?
- Мәктәптә.
- Әйе, барам. Син бэйрәмдә нишлисең, Марат?
- Мин биим.

Мин чисталык яратам

54–58 нче дәрәсләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [â].

Сөлге, сабын, щетка, тарак, бармак, юа, чиста, авыз.

2. Прослушайте и укажите слова со звуком [ч].

Бит, теш, чәч, тарый, чиста, иртән, пөхтә, сөртә.

3. Прослушайте и укажите слова с мягкими гласными звуками.

Йомшак, сабын, кечкенә, сөлге, кул, көндөз, иртән, белән, теш, пөхтә.

4. Прослушайте и повторите эти слова, добавляя к каждому из них местоимение *минем* (синең, аның).

Бит, чәч, теш, кул, аяк, сөлге.

5. Прослушайте и скажите, что добавлено во втором предложении каждой пары?

1) Алсу кул юа. Алсу кул, бит юа.

2) Ренат аяк сөртә. Ренат аяк, кул сөртә.

3) Гүзәл сөлге белән бит сөртә. Гүзәл йомшак сөлге белән бит сөртә.

6. Прослушайте и закончите предложения.

Эльвира теш Алсу бит Айгөл кул Айдар чәч

59–62 нче дәрәсләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [ы].

Ирен, колак, күз, авыз, аяк, борын.

2. Прослушайте и укажите двусложные слова.

Баш, борын, чәч, күз, колак, ирен, кул, авыз, бармак.

3. Прослушайте и повторите эти слова, добавляя к каждому из них местоимения минем (синең, аның).

Кул, аяк, күз, сабын.

4. Прослушайте и укажите предложения, выражающие комплимент.

Бу сары бантик. Синең бантигың бик матур! Кулларың чистамы? Синең күлмәгең матур, чиста! Алсуның күзләре зәңгәр. Синең күзләрең бик матур!

5. Прослушайте диалог и разыграйте его.

- Гүзәл, син нишлисең?
- Мин кул (бит) юам.
- Сиңа сабын кирәкме?
- Әйе. Миңа сабын кирәк.

63–69 нчы дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос нәрсә?

Дару, бирә, аяк, тамак, сөт, эчә, юк, нигә, авырта, баш, чиста, борын, жылы.

2. Прослушайте и измените слова по образцу.

Образец: *килә – килми.*

Укый, эшли, яза, сикерә, бара, уйный, утыра, шуа, җырлый.

3. Прослушайте и расскажите содержание текста.

Минем башым авырта. Тамагым авыртмый. Мин табибка барам.

4. Прослушайте и скажите, что добавлено во втором предложении каждой пары?

- 1) Гүзәлнең башы авырта. Гүзәлнең теше, башы авырта.
- 2) Гүзәлнең башы авырта. Гүзәлнең башы авыртмый.

5. Прослушайте и укажите предложения, выражающие просьбу. Разыграйте диалоги.

- 1) – Керергә ярыймы?
– Әйе.
- 2) – Мөмкинме?
– Керегез.

6. Прослушайте и скажите, что добавлено во втором предложении каждой пары?

- 1) Марат бармады. Марат мәктәпкә бармады.
- 2) Маратның башы авырта. Маратның башы, тамагы авырта.
- 3) Табиб килде. Өйгә табиб килде.

7. Прослушайте и закончите предложения.

Минем тамагым Мин бүген мәктәпкә Мә, дару Бал белән чәй

Безнең гаилә

70–71 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [ә].

Бер, әни, бабай, ике, өч, онык, әби, гаилә.

2. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары.

- 1) Безнең гаиләдә 6 кеше бар. Безнең гаиләдә 5 кеше бар.
- 2) Абыем 5 нче мәктәптә укый. Абыем 3 нче мәктәптә укый.

3. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары.

- 1) Минем абыем дүртенче сыйныфта укый. Минем апам бишенче сыйныфта укый.
- 2) Мин әниемне яратам. Мин әтиемне яратам.

4. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *нишләде?*

Сөртә, юды, пешерде, ашый, эчте, авырый, эзерләде, килде, әйтә, булышты.

72–77 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова, обозначающие татарские народные блюда.

Тәмле, өчпочмак, пешерә, бөлеш, ит, чәкчәк.

2. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос нишли?

Мин эбигэ булышам. Мин эбиемне яратам. Элфия энигэ булыша. Эбием бөлөш пещерэ.

3. Прослушайте и скажите, что добавлено во втором предложении каждой пары.

- 1) Өчпочмак тэмле. Өчпочмак бик тэмле.
- 2) Мин рэхмэт эйтэм. Мин зур рэхмэт эйтэм.
- 3) Өни өчпочмак пещерэ. Өни бик тэмле өчпочмак пещерэ.

78–81 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите слова с мягкими гласными звуками.

Калач, эби, төлке, бүре, бабай, идән, тэгәри, юл, шатлана.

2. Прослушайте и укажите лишнее слово в логическом ряду.

Куян, бүре, эби, төлке, аю.

3. Прослушайте и скажите по образцу. Образец: Мин эбидән киттем.

Мин бабай... киттем, мин куян... киттем, мин бүре... киттем, мин аю... киттем, мин төлке... киттем.

Шәһәрдә һәм авылда

82–85 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите, сколько слов в предложениях.

1) Олег шәһәрдә яши. 2) Шәһәр бик матур. 3) Урамнар чиста.

2. Прослушайте и укажите, что изменено во втором предложении каждой пары.

- 1) Дилә шәһәрдә яши. Дилә шәһәрдә яшәми.
- 2) Шәһәр матур. Шәһәр матур түгел.
- 3) Урамнар зур. Урамнар зур, чиста.

3. Прослушайте и укажите вопросительные предложения.

- 1) Мин шәһәрдә яшим. 2) Ө син шәһәрдә яшисеңме? 3) Шәһәр зур.
- 4) Шәһәр зурмы?

4. Прослушайте и укажите, что изменено во втором предложении каждой пары.

- 1) Азат Чаллыга автобуста бара. Азат Чаллыга машинада бара.
- 2) Саша бассейнга трамвайда бара. Саша бассейнга троллейбуста бара.

86–89 нчы дәрәсләр

1. Прослушайте и укажите слова-вопросы.

Авыл, парк, кайда, кайта, кайдан, авылда, яши, килә, кая.

2. Прослушайте и определите, что изменено во втором предложении каждой пары.

- 1) Мин авылда яшим. Мин Алабугада яшим.
- 2) Ренат Казанда яши. Ул авылда яши.
- 3) Алия авылда яши. Алия Түбән Камада яши.

3. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *нишли-без?*

Без авылда яшибез. Без кыш көне чаңгы шуабыз. Жәй көне балык тотабыз.

4. Прослушайте диалог и разыграйте его.

- Оля, Муса Жәлил кем ул ?
- Муса Жәлил – Советлар Союзы Герое.
- Ул нәрсәләр язган?
- Ул шигырьләр язган.

5. Прослушайте и укажите лишнее предложение.

- 1) Казанда Кол Шәриф мәчете бар.
- 2) Кол Шәриф мәчете биек, зур, матур, яңа.
- 3) Благовещение соборының 5 гөмбәзе бар.
- 4) Наташа мәктәптә укый.
- 5) Кремльгә бик күп кунаклар килә.

6. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос *кайда?*

Ничек, Казанда, мин, Чаллыда, Алабугада, Татарстан.

7. Прослушайте предложения и поставьте к ним вопросы.

1) Казанда Кол Шәриф мәчете бар. 2) Кол Шәриф мәчете биек, зур, матур, яңа. 3) Кремльгә бик күп кунаклар килә.

Кибеттә

90–94 нче дәрәсләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [ә].

Итәк, күлмәк, бияләй, түбәтәй, калфак, зәңгәр, акча.

2. Прослушайте и повторите эти слова, добавляя к каждому из них местоимение минем (синең, аның).

Итәк, итек, түбәтәй, бияләй, күлмәк, тун, бүрек.

3. Прослушайте и укажите лишнее слово в логическом ряду.

Зур, кара, кызыл, яшел, күлмәк, жылы, озын, кыска.

4. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары?

1) Ял көне мин кибеткә бардым. Ял көне мин әни белән кибеткә бардым.

2) Мин кибеттә күлмәк алдым. Мин кибеттә итәк алдым.

3) Бу күлмәк миңа килешә. Бу күлмәк миңа килешми.

5. Прослушайте и продолжите текст.

Кичә мин әбием белән кибеткә бардым. Кибеттә киёмнәр

95–98 нче дәрәсләр

1. Прослушайте и укажите слова со звуком [ө].

Катык, он, ит, чәй, ярма, тоз, йомырка, шикәр, май, сөт.

2. Прослушайте и укажите слова с мягкими гласными звуками.

Он, ашамлык, аш, пешерә, кибет.

3. Прослушайте и скажите данные слова во множественном числе.

Карбыз, ашамлык, сатучы, яшелчә, киём, кибет.

4. Прослушайте и укажите слова, отвечающие на вопрос нишли?

Килә, бара, сорый, бирә, сала, мактый.

5. Прослушайте и скажите, что изменено во втором предложении каждой пары?

- 1) Мин кибеттә йомырка сатып алам. Мин кибеттә ипи сатып алам.
- 2) Ашамлыклар кибете ерак. Ашамлыклар кибете якын.
- 3) Алсуның әнисе аш пешерә. Алсуның әнисе бөлеш пешерә.

6. Прослушайте и закончите предложения.

Мин кибеткә Кибеттә мин ипи, сәт Мин кибеттән өйгә

Жәй

99-102 нче дәресләр

1. Прослушайте и укажите слово, в котором два звука [ә].

Жәй, коена, күбәләк, сайрый, каен жыләге, жир жыләге.

2. Прослушайте и укажите слова, в которых есть звук [w].

Көрәшә, чүлмәк, вата, Сабантуй, жәй, йөгәрә, авыл.

3. Прослушайте и укажите слова, состоящие из трех слогов.

Сайрый, коена, жәй, күбәләк, жир жыләге, чия.

4. Прослушайте и закончите предложения.

Менә жәй Кояш Бакчада чөчөкләр Жәйге каникуллар Балалар су

5. Прослушайте диалог, разыграйте его.

- Алсу, сиңа Сабантуй ошыймы?
- Өлбәттә, ошый.
- Син Сабантуйга барасыңмы?
- Барам.
- Син анда нишлисең?
- Мин чүлмәк ватам, баганага менәм.

**Федераль эш программасына нигезлэнгән
календарь-тематик план**

Дәрәс саны	Тема	Дәрәснәң коммуникатив максаты	Лексика
Без мәктәпкә барабыз. (31 сәгать) III. Мир вокруг меня			
1-2	Сәлам, дуслар! Х. Гарданов «Исәнмесез, иптәшләр!»	Бер-береңә итәгатьле сүзләр әйтә белү; исәнләшә белү	исәнме, саумы, сәлам, хәерле иртә, хәерле көн, укучы, укытучы
3-4	Сыйныф бүлмәсе. <i>Ничә?</i> сорауы	Сыйныфта нәрсә барлыгын, ничә икәнән сорый, әйтә белү	өстәл, тәрәзә, такта, ишек, урындык
5-6	Уку-язу әсбаплары. <i>«Миңа ... кирәк (кирәкми)»</i> төзелмәсе. <i>-мы/-ме</i> сорау кисәкчәсе	Уку-язу әсбапларының барлыгын, юклыгын, кирәклеген хәбәр итә белү (сорау); иптәшеңә тәкъдим итү	китап, дәфтәр, каләм, өстәл, бетергеч, кирәк, кирәкми
7-8	<i>лар/-ләр; -нар/-нәр</i> күплек сан кушымчалары. 11 дән 100 гә кадәр микъдар һәм тәртип саннары. <i>Сан+исем</i> төзелмәсе	Предметларны, саннар кулланып, үзең сорый белү (<i>Миңа биш дәфтәр бир әле</i>)	11 дән 100 гә кадәр саннар
9-10	Тәртип саны. Мин икенче сыйныфта укыйм	Бер-береңнәң ничәнче сыйныфта укуын, ничә яшь икәнән сорый һәм җавап бирә белү. Үзең турында сөйлә белү	
11-12	Боерык фигыль формасы. Хәзерге заман хикәя фигыльнәң II зат берлек сандә төрленеше	Дусларыңның нишләвен сорый, әйтә белү	Яз, җырла, утыр, сикер, укы

13	Хэзерге заман хикяя фигильнең I зат берлек сан формасы	Үзеңнең, мәктәптәге уку хезмәтен әйтә белү	
14-15	Хэзерге заман хикяя фигильнең I һәм II зат берлек сан формасы	Дусларыңның нишләвен сорый, әйтә белү	
16-17	Хэзерге заман хикяя фигильнең берлек санда зат белән төрләнеше. «Мәскәүгә барам» тексты	Дусларыңның кая барганын әйтә, дусларыңның нишләвен сорый, әйтә белү. Текст эчтәлеген сөйли белү	
18-21	Хэзерге заман хикяя фигильнең юклык формасы	Үзеңнең, дусларыңның эшләрен эшләмәвен әйтә белү	
22-23	<i>Ничек?</i> соравы. <i>Син ничек укыйсың?</i> Хэзерге заман хикяя фигильнең барлык һәм юклык формаларын кабатлау	Үзеңнең, дусларыңның ничек укуын әйтә, сорый, жавап бирә белү	яхшы, начар, чиста, пычрак, матур
24-26	Сузык һәм тартык авазлар. Исемнең юнәлеш килеше формасы	Сузык һәм тартык авазларны аера белү. Үзеңнең, дусларыңның кая барганын әйтә, сорый, жавап бирә белү.	урман, почта
27-29	Предметлар кайда? Исемнең урын-вакыт килеше формасы	Предметларның кайда икәнлеген сорый, әйтә һәм жавап бирә белү.	
30-31	Кабатлау дәресләре		
Көзгә уңыш. (13 сәгать) III. Мир вокруг меня			
32-34	<i>Кайчан?</i> соравы. «Көз житә» тексты. Транскрипция билгеләре	Көз билгеләрен әйтә белү. Яшелчә исемнәрен атый белү.	Жәй көне, көз көне, яңгыр ява, жыл исә, жылы якка китә.

35-36	Яшелчэләр, жиләк-жимешләр. <i>Нинди?</i> сорауы. <i>Чөнки</i> теркәгече	Яшелчэлчәләр, жиләк-жимешләрне дәрәс әйтә, аларны сорый, кирәклеген, төмен, аларны ни өчен яратканыңны әйтә белү	Яшелчә, жиләк-жимеш атамалары; ачы, түгәрәк, баллы, төмле
37-39	«Базарда» тексты. Без базарда. Базарда сату-алу	Тексты сәнгатьле итеп укый белү. Базарда яшелчә, жиләк-жимеш сатып ала белү	яшелчә, жиләк-жимешләрнең атамалары, төсләре
40-41	Исемнең чыгыш килеше формасы	Предметларны кайдан алганыңны әйтә, сорый белү. Үзеңнең, иптәшеңнең кайдан килгәнен, кайтканын әйтә һәм сорый белү	Мамадыштан, базардан, урманнан
42-43	Р. Миңнуллин. «К»лар тулган бакчага». Исемнәрнең юнәлеш, чыгыш, урын-вакыт килеше формасы	Бакчада нәрсә үскәнен әйтә белү. Шигырьне сәнгатьле укый белү	бакча, үсә, яшелчә
44	Кабатлау дәрәсә		
Кыш килә. (5 сәгать) III. Мир вокруг меня			
45-46	Кыш айлары, кыш билгеләре. Сорау жөмлә төзи белү. Уенга чакыру	Кыш айларын атый, кыш билгеләрен әйтә белү. Уенга чакыра белү	нинди, кыш, салкын, кар ява, жил, буран, була, чаңгы, чана, әкрән, ярый, шуа, тау, ошый-ошамый
47-48	Кышкы уеннар. Исемнәрнең I, II зат берлек сан тартым белән төрләнүе. <i>Кая? кайда? кайдан?</i> сораулары	Чанаңның (чаңгы) барлыгын-юклыгын әйтә, үзең сорый белү. Кышкы уеннарның төрләрән әйтә, уенга чакыра әйтә белү. Тауга барганыңны, кайтканыңны, тауда чаңгы шуганыңны әйтә белү.	тау, чана, чаңгы, тимераяк, шугалак, бара, кайта
49	Кабатлау дәрәсә		

Бэйрэмнәр. (4 сәгать) IV. Моя Родина			
50-51	Бэйрэмнәр	Нинди бэйрэмнәр барлыгын, бэйрэмгә барганыңны, нинди бүләкләр биргәнеңне әйтә белү	
52-53	Яңа ел бэйрәме	Яңа ел бэйрәменең кайда булуын, бэйрәмдә нәрсә эшлэгәнеңне әйтә, сорый, җавап бирә, бэйрәм белән котлый белү	бэйрәм
Мин чисталык яратам. (16 сәгать) I. Мир моего «Я»			
54-56	Шәхси гигиена предметлары. «Сабын белән юам» тезелмәсе «Алсу – пөхтә кыз» тексты	Шәхси гигиена предметларының исемнәрен, нинди икәнлекләрен әйтә; аларны кулланып, нәрсә эшлэгәнеңне әйтә, сорый белү	сабын, теш щеткасы, сөлге, тарак; бит юа, юына, чәч тарый, теш чистарта, әйбәт, пөхтә, белән, йомшак, чиста сөлге
57-58	Мин чисталык яратам. Өндәү жөмлөләр: <i>Кул ю! Теш чистарт! Чәч тара!</i>	Шәхси гигиена предметлары белән нишлэгәнне әйтә белү.	кул юам, теш чистартам, бит сөртәм
59-60	Тән әгъзалары атамалары. Исемнәрнең I зат берлек санда тартым белән төрләнүе	Тән әгъзаларын атый белү. Предметларны I зат берлек санда тартым белән төрлөндерә белү. Бер-береңә комплиментлар әйтә белү	баш, бит, чәч, борын, колак, авыз, кул, күз, аяк, бармак
61-62	Исемнәрнең II зат берлек санда тартым белән төрләнүе	Исемнәрне II зат берлек санда әйтә белү. Үзеңнең, иптәшеңнең предметлары барлыгын, юклыгын сорый, аңа җавап бирә белү	тән әгъзалары, шәхси гигиена предметлары атамалары

63-65	Хәзерге заман хикәя фигыльнең барлык, юклык формалары. Исемнәрнең иялек килеше формасы: «Маратның кулы» төзелмәсе. «Марат авырый» тексты	Дустыңның кайсы жире авыртуы турында хәбәр итә белү	авырта, авыртмый, авырый
66-67	«Марат авырый» текстын иң яхшы сөйләүчегә конкурс. «Табибта»	Табибка кайсы жирең авыртуын әйтә белү	табиб, дару
68-69	Кабатлау дәрәсләре		
Безнең гаилә. (12 сәгать) I. Мир моего «Я»			
70-71	Безнең гаилә. Исемнәрнең төшем килеше формасы: «әнинә (әбине, әтине, апаны) яратам» төзелмәсе	Гаилә әгъзаларының исемнәрен атый, гаиләдә кемнәр, ничә кеше барлыгын, өстәл янында кемнең нәрсә эшләгән әйтә белү	гаилә, онык, иртәнге аш, көндөзгә аш, кичке аш
72-74	Татар халык ашлары. Үтенеч белдерүнең «бир эле» формасы. «Айдар бездә кунакта» тексты	Татар халык ашларын атый, нәрсә яратканыңны сорый, әйтә, бер-береңне табынга чакыра, кыстый, ашаганнан соң рәхмәт әйтә белү	кунак, бөлеш, гөбәдия, чәкчәк, өчпочмак, ипи, эшли, ит, эчә, ашый, өй, тату, булыша, рәхим ит
75-77	Без өстәл әзерлибез. <i>Без, сез, алар</i> – зат алмашлыклары	Өй хезмәтендә катнашуыңны әйтә, эш куша белү. Өстәлдә нинди предметлар барлыгын әйтә, сорый белү	сөртте, юды, килдә, пешерде, эчте, әйтте, авырды
78-80	Билгеле үткән заман хикәя фигыль. «Күмәч» рус халык әкиятә	Әкиятне дәрәс укый белү, сәхнәләштерү	күмәч, тәрәзә, идән, тәгәри
81	Кабатлау дәрәсе		

<p align="center">Шәһәрдә һәм авылда. (8 сәгать) III. Мир вокруг меня</p>			
82-83	<p>Мин шәһәрдә яшим. <i>Кая? кайда? кайдан?</i> сораулары. «Безнең шәһәр» тексты. <i>Без, сез, алар</i> – зат алмашлыкларының сөйләмдә кулланылышы</p>	<p>Шәһәргә барганыңны, кайда яшәгәнеңне, кайдан кайтканыңны; шәһәргә нинди транспорт белән барганыңны әйтә белү. Шәһәр турында сөйли белү. Шәһәрдә яшәгәнне, шәһәрдә нинди транспорт барлыгын әйтә белү.</p>	<p>шәһәр исемнәренең татарча әйтелеше</p>
84-85	<p>Казан шәһәре</p>	<p>Казан шәһәре турында сөйли белү</p>	<p>Казан Кремле, Кол Шәриф мәчете, Благовещение соборы</p>
86-88	<p>Мин авылда яшим. «Безнең авыл» тексты</p>	<p>Аылда яшәгәнне әйтә, сорый белү. Авыл турында сөйли белү</p>	<p>яратам, жиләккә барабыз, су коенабыз, балык тотабыз</p>
89	<p>Кабатлау дәресе</p>		
<p align="center">Кибеттә. (9 сәгать) III. Мир вокруг меня</p>			
90-91	<p>Киёмнәр кибетендә</p>	<p>Киём исемнәрен әйтә, сатып ала, бер-береңә комплимент әйтә белү.</p>	<p>калфак, түбәтәй, сарафан, тун, итәк, итек, альяпкыч, бияләй, пальто, чалбар, туфли</p>
92	<p>Исемнәрнең I зат берлек санда тартым белән төрләнүе</p>	<p>Исемнәрнең I зат берлек санда тартым белән төрләнешен сөйләмдә куллану</p>	
93-94	<p>«Матур киёмнәр» тексты <i>Ә, һәм, ләкин</i> теркөгечләре</p>	<p>Киёмнәрнең бәяләрен, барлыгын сорый, нинди киём яратканыңны әйтә белү. <i>Ә, һәм, ләкин</i> теркөгечләрен сөйләмдә куллану</p>	<p>Ошый, сата, сатып ала, киләшә, иртәгә</p>

95-96	Ашамлыklar кибетендә. Ашамлыklar кибетендә сатып алу. Боерык фигыльнең II зат берлек сан формасы	Ашамлык исемнәрен, нинди ашамлыklar кирәген әйтә белү, кирәклеген сорый белү. Кибеткә барганыңны һәм нәрсә алганыңны әйтә белү	Йомырка, он, тоз, ярма, май, катык, ипи, сөт, ит
97-98	Кабатлау дәрәсләре		
Жәй. (4 сәгать) III. Мир вокруг меня			
99-100	Жәй билгеләре. «Жәй житә» тексти	Жәй билгеләре. Жәй көне турында сөйли белү. Жәйне, каникулны ничек үткөрү турында сөйләшү	Кояш кыздыра, күбәләк, эссе, жәйге, уку бетте, башланды, ял итәләр, зурлар, булыша, су керә, кызына
101-102	Сабантуй – күңелле бәйрәм. Без Сабантуйга барабыз	Сабантуй уеннары, Сабантуйда катнашу турында сөйләшү	Сабантуй, баганага менә, уен, чүлмәк, көрәшә

2 нче сыйныф рус балаларының татар теле буенча белем дәрәжәләре күрсәткечләре

Укучы үзләштерергә тиешле коммуникатив күнекмәләр	Тикшерү ысулы	Тикшерү өчен биремнәр
Без мәктәпкә барабыз		
<p>Уку-язу әсбапларының исемен, санын, барлыгын, юклыгын, кирәклеген, кайда икәнлеген әйтә белү. Иптәшеңә тәкъдим итә, үзеңә сорап ала белү</p> <p>Беренче сентябрь турында сөйли, укытучыны, дустаныңны бәйрәм белән котлый белү</p>	<p>Рәсемнәр, предметлар кулланып, сорау-жавап бирү</p> <p>Ситуатив күнегү</p> <p>Монологик сөйләм</p>	<p>Бу нәрсә? Китап кайда? Партادا ниче китап бар? Сумкада китап бармы? Сиңа китап кирәкме? Миңа китап кирәк. Марат, мө китап. Миңа китап бир әле.</p> <p>Как скажешь: – если тебе нужна книга; – если книга на парте (в шкафу)?</p> <p>Предложи другу книгу</p>
<p>Бер-береңнең ничәнче сыйныфта укуын сорый һәм җавап бирә белү</p>	<p>Парларда диалог оештыру. Диалогка төшеп калган репликаларны кую</p>	<p>Спросите друг друга о том, в каком классе он учится. Какие вопросы задашь, чтобы получить такие ответы? Напиши. – ... ? – Коля икенче сыйныфта укый. – ... ? – Мин беренче сыйныфта укыйм.</p>
<p>Үзеңнең, иптәшеңнең кая барганын, кайдан кайтканын, кайда укыганын әйтә һәм сорый белү</p>	<p>Язма эш</p> <p>Парларда диалог оештыру</p>	<p>Вставь пропущенные окончания. Мин мәктәп... барам. (-ка, -кә, -га, -гә) Мин мәктәп... укыйм. (-та, -тә, -да, -дә) Мин мәктәп... кайтам. (-тан, -тән, -дан, -дән)</p> <p>Допустим, ты хочешь узнать, куда идет твой друг. Он идет на стадион. Какой разговор произойдет между вами? Составь диалог.</p>

Кыш килә		
Кыш айларын атый, кыш билгеләрен әйтә, кышның ни өчен ошаганын, ошамаганын әйтә белү. Һава торышын сорый һәм жавап бирә белү	Рәсем буенча язма эш	Найди признаки зимы, напиши их в тетрадь.
	Парларда сөйләшү оештыру	Узнай у друга, какая погода. Как ответит твой друг?
Яңа ел бәйрәмендә нишләгәнне әйтә, Яңа ел бәйрәме белән котлый белү. Яңа ел бәйрәменә чакыра белү	Язма эш	Напиши о том, что вы делали на празднике ёлки. Напиши бабушке (дедушке, учителю) поздравление с Новым годом.
	Ситуатив күнегү	Позови друга на праздник.
Кышкы уеннарның төрләрен әйтә, уенга чакыра, иптәшеңнең чанасы, чаңгысы барлыгын, юклыгын сорый белү	Язма эш	Мин (рәсемнәр урынына сүзләр языла: чана, чаңгы) шуам. Вместо многоточий вставь пропущенные окончания. Минем чана... бар. Синең чаңгы... бармы?
	Ситуатив күнегү	Позови друга поиграть в хоккей, покататься на лыжах, санках. Спроси у друга о том, есть ли у него лыжи (сани). Как скажешь другу о том, что у тебя нет лыж (санок).
Тауга барганыңны, кайтканыңны, тауда чана шуганыңны әйтә белү	Язма эш	Вместо многоточий вставь нужные окончания. Сәлим тау... бара. Сәлим тау... чана шуа. Сәлим тау... кайта.
Мин чисталык яратам		
Шәхси гигиена предметларының исемнәрен, аларның барлыгын, юклыгын, аларны кулланып, нәрсә эшләгәннеңне әйтә, сорый белү.	Тест формасы	Найди правильный перевод. Полотенце теш щёткасы Мыло тарак Расчёска сөлге Зубная щётка сабын
	Ситуатив күнегү	Как скажешь о том, что: – у тебя есть зубная щётка, (полотенце, ...); – у тебя нет мыла, (расчёски,...)?

	Язма эш	<p>Попроси у мамы чистое полотенце, красивую расчёску.</p> <p>Спроси у друга: – чем он моет лицо; – чем вытирает лицо.</p> <p>Умеешь ли ты пользоваться этими предметами? Допиши. Мин тарак белән Мин сабын белән Мин щётка белән Мин сөлге белән</p>										
Тән әгъзаларын атый, табибка кайсы жирең авыртуын әйтә, дустиңның кайсы жире авыртуы турында сорый белү	<p>Тест формасы</p> <p>Язма эш</p> <p>Ситуатив күнегү</p>	<p>Найди правильный перевод.</p> <table border="0"> <tr><td>Рука</td><td>аяк</td></tr> <tr><td>Голова</td><td>күз</td></tr> <tr><td>Нога</td><td>кул</td></tr> <tr><td>Палец</td><td>баш</td></tr> <tr><td>Глаз</td><td>бармак</td></tr> </table> <p>Вставь данные слова вместо точек: баш, күз, кул. Минем ..., ..., Синең ..., ..., Аның ..., ...,</p> <p>Как скажешь о том: – что у тебя болит голова (рука, нога, палец, глаз); – что у тебя не болит голова (рука, нога, палец, глаз)? Спроси у друга о том, что у него болит.</p>	Рука	аяк	Голова	күз	Нога	кул	Палец	баш	Глаз	бармак
Рука	аяк											
Голова	күз											
Нога	кул											
Палец	баш											
Глаз	бармак											
Авыру кешенең хәлен сорау, аңа дару (чәй, ...), тәкъдим итә белү	Ситуатив күнегү	<p>Представь, что твой друг заболел. Предложи ему: – пить чай с медом, с молоком; – пить лекарство.</p>										
Безнең гаилә												
Гаилә әгъзаларының исемнәрен атый, гаиләдә кемнәр, ничә кеше барлыгын, кайда эшләгәнән әйтә белү	<p>Ситуатив күнегү</p> <p>Монологик сөйләм</p>	<p>Спроси у друга о том, есть ли у него бабушка (дедушка, брат, сестра.)</p> <p>Что ты расскажешь своему другу о членах вашей семьи?</p>										

	<p>Язма эш</p> <p>Диалогка төшөп калган репликаларны кую</p>	<p>Вместо многоточий вставь нужные окончания. Минем күлмэг... , чалбар... . Синең күлмэг... , чалбар... . Аның күлмэг... , чалбар... .</p> <p>Вместо многоточий вставь пропущенные реплики. 1) – ...? – Әйе, бүрек бар. – ...? – 100 сум. 2) – ... ? – Әйе, миңа күлмәк кирәк. – Сиңа нинди төс ошый? –</p>																
<p>Азык-төлек исемнәрен әйтә белү; кибеткә барырга куша, нинди ашамлыклар кирәген әйтә, кирәклеген сорый, ашамлыклар сатып ала белү</p>	<p>Язма эш</p>	<p>Составь предложения. Используй слова из скобок. Мин _____ ашыйм. Мин _____ эчәм. (ипи, сөт, аш, ботка, чәй, ит, сок)</p>																
	<p>Ситуатив күнегү</p>	<p>Предложи другу вместе пойти в магазин. Узнай: – есть ли в магазине молоко, хлеб; – сколько стоит молоко, хлеб. Попроси у продавца молока, хлеб.</p>																
<p>Жәй</p>																		
<p>Жәй көне турында сөйлә белү. Каникулны ничек үткөрү турында сөйләшү</p>	<p>Тест формасы</p> <p>Ситуатив күнегү</p>	<p>Найди правильный перевод слов.</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td>Река</td> <td>кояшлы</td> </tr> <tr> <td>Деревня</td> <td>су коена</td> </tr> <tr> <td>Огород</td> <td>ошый</td> </tr> <tr> <td>Солнечный</td> <td>авыл</td> </tr> <tr> <td>Теплый</td> <td>елга</td> </tr> <tr> <td>Рыбу ловит</td> <td>бакча</td> </tr> <tr> <td>Купается</td> <td>жылы</td> </tr> <tr> <td>Нравится</td> <td>балык тота</td> </tr> </table> <p>Какие вопросы задашь другу, чтобы узнать: – нравится ли ему лето; – куда он поедет летом; – едет ли он в лагерь?</p>	Река	кояшлы	Деревня	су коена	Огород	ошый	Солнечный	авыл	Теплый	елга	Рыбу ловит	бакча	Купается	жылы	Нравится	балык тота
Река	кояшлы																	
Деревня	су коена																	
Огород	ошый																	
Солнечный	авыл																	
Теплый	елга																	
Рыбу ловит	бакча																	
Купается	жылы																	
Нравится	балык тота																	

	Диалогка төшөп калган репликаларны кую	Вместо многоточий вставь пропущенные реплики. – Каникулда кая барасың? – – ... ? – Мин лагерьга барам.
Урманга барганыңны, урманда жиләк жыйганыңны, аннан кайтканыңны әйтә белү	Тест формасы Ситуатив күнегү	Без урман... барабыз. а) -дә; б) -тә; в) -да; г) -та. Без урман... жиләк жыйабыз. а) -дә; б) -тә; в) -да; г) -та. Позови друга: – пойти в лес; – собирать ягоды. Сообщи маме о том, что вы: – ходили в лес; – собирали ягоды.
Сабантуйда катнашу турында сөйләшү	Ситуатив күнегү Диалогка төшөп калган репликаларны кую	Спроси у соседа по парте о том: – какие праздники ему нравятся; – нравится ли ему Сабантуй. Позови друзей на Сабантуй. Как скажешь о том, что ты на празднике: – играешь; – танцуешь; – поешь? Вместо многоточий вставь пропущенные реплики. – Син Сабантуйда нишлисең? – – Ә син нишлисең? –

Уеннар

1. «На воздушном шаре» уены.

– Ребята, мы на воздушном лайнере отправляемся в путешествие. По правилам игры нужно делать посадку только в городах Татарстана.

Балалар самолетта очкан хәрәкәтләр ясыйлар, укытучы төрле шәһәр исемнәрен атый. Укытучы Татарстан шәһәрен атаганда, укучылар чүгәлиләр һәм шәһәр исемнәрен хор белән кабатлыйлар. Шул ук вакытта Россия һәм чит илдәге шәһәр исемнәрен аера һәм әйтә белү күнекмәләре камилләштерелә.

2. «Угадай» уены.

Бер бала шәһәр исемен уйлый. Калганнары нинди шәһәр икәнен белергә тиеш.

– Бу Казанмы?

– Бу Казан түгел, бу – Зәй.

3. «Белмәмеш» уены. Укытучы сан язылган карточкаларны күрсәтә һәм Белмәмеш исемнән аны ялгыш итеп әйтә. Мәсәлән, 7 саны язылган карточканы күрсәтә һәм 6 дип әйтә. Балалар төзәтәләр: «Юк, бу 6 түгел, бу – 7».

4. «Угадай число» уены. Укытучы сан әйтә, ә балалар бу санга кадәр булган һәм аннан соң килүче санны әйтәләр.

5. Уен. Укытучы микъдар санын күрсәтә, укучылар тәртип санын әйтергә тиеш.

6. Уен. Укучылар бер рәткә тезелеп басалар, һәм физкультура дәресендәге кебек, һәрберсе үзенең урынын тәртип саны белән атый. Беренче, икенче һ.б.

7. «Тылсымлы тартма» уены.

Балалар тартмадан уенчылар яисә рәсемнәр алалар. Ничәнче уенчыкны алуларына карап, аның исемен һәм тәртип санын әйтәләр.

– Беренче – куян, икенче – аю һ.б.

8. «Нәрсә артык?» уены.

Фланелеграфка уку-язу әсбапларының һәм гөмбә (чәчәк) рәсемнәре беркетелә.

– Ребята, что здесь лишнее? Почему?

(Уен барышында уку-язу әсбапларының исемнәре кабатлана.)

9. «Сумкада нәрсә бар?» уены. Укытучы балалар янына килә, аларга сораулар бирә:

Сумкада каләм бармы?

Әйе, сумкада каләм бар.

– Сумкада аю бармы?

– Сумкада аю юк.

10. Шул ук уен укучу-укучу арасында уйналырга мөмкин.

11. «Матур сөйлөшөбөз» уены. Укучулар предметларның исемнәрен әйтәләр һәм аларны үзләренә сорап алалар.

– Бу – китап.

– Миңа китап бир әле.

12. «Строка внимательных» уены. Сейчас вам придется быть очень, очень внимательными. Если я подниму левую руку вверх, вы называете диких животных, а если подниму вверх правую руку – назовёте домашних животных.

13. Уен. Укытучы предмет рәсемнәрен күрсәтә, балалар сорау куя.

Куян рәсеме – нәрсә? Кыз рәсеме – кем?

14. Уен. Уенчылар (кыргый хайваннар һәм йорт хайваннары) яисә аларның рәсемнәре буталып бирелә. Укучулар чиратлашып рәсемне (уенчыларны) алалар, хайваннарның исемнәрен атыйлар һәм кайда яшәвен әйтәләр.

– Бу төлке. Ул урманда яши.

– Бу сьер. Ул авылда яши.

15. Уен.

– Ребята, представьте себе, что вы артисты кукольного театра. Озвучьте животных. Как скажет каждое животное, кто он и где живёт.

– Мин аю. Мин урманда яшим.

– Мин үрдәк. Мин авылда яшим.

– Мин фил. Мин зоопаркта яшим.

16. Уен. Фланелеграфка хайваннар, кошлар рәсеме куела. Диалоглар:

а) – Монда ат бармы?

– Әйе, монда ат бар.

ә) – Бу атмы?

– Юк, бу ат түгел.

17. Физкультминутка өчен «Чебиләр зарядкасы» жырының 1 нче куплеты һәм кушымтасын алырга мөмкин.

Нәни чебиләр барсы да

Сары майка кияләр.

Зарядка ясарга диеп

Бер урынга киләләр.

Корт-корт, корт-корт,

Сары майка кияләр.

Корт-корт, корт-корт,

Бер урынга киләләр.

18. «Бу кемгә?» уены. Укытучы уку-язу әсбаплары рәсемнәрен өстәлгә таратып куя. Укучы рәсемне ала һәм сорый: «Бу кемгә?» Балалар җавап бирәләр: «Нинага». (Нина уенчык ала һәм әйтә: «Бу уенчык миңа».)

19. Уен. Уен өчен уенчыклар һәм рәсемнәр әзерләнә.

– Ребята, у нас сегодня конкурс-отбор артистов для озвучивания роли животных из разных сказок. Каждый из вас по очереди выходит и выбирает рисунок (игрушку) с изображением животного или птицы. Лиса из сказки «Болтливая утка» возвращается из деревни, как она об этом скажет.

– Мин авылдан кайтам.

Медвежонок возвращается из лесной школы.

– Мин мәктәптән кайтам.

Заяц из мультфильма «Ну погоди» участвовал в кроссе и возвращается.

– Мин кросстан кайтам.

Кот Матроскин из мультфильма «Простоквашино» возвращается из города. Как он об этом скажет?

– Мин шәһәрдән кайтам.

Волк возвращается из стадиона. Как он скажет?

– Мин стадионнан кайтам.

20. Уен. Укытучы өстәлендә уенчыклар яисә рәсемнәр. Балалар чиратлашып өстәлдән уенчыкны алалар. Уенчыкны алганда: «Бу – минем куяным. Бу – минем әтем», – дип әйтәләр.

21. Рифмовка өйрәнү.

Акбай бик тиз йөгәрә,

Менә шулай сикерә.

Кил, Акбай, кил яныма,

Сыйпыйм сине тагын да.

Балалар рифмовканы хәрәкәтләр белән күрсәтеп сөйләләр. Аны физкультминут итеп тә кулланырга мөмкин.

22. Уен.

– Ребята, вспомните, в каких сказках встречаются овощи. Овощ назовите по-татарски, а название сказки – по-русски. Например, кабак – «Золушка»; помидор, суган – «Чипполино», шалкан – «Репка».

23. «Нәрсә юк?» уены. Укытучы балаларга яшелчә рәсемнәре күрсәтә. Аннан соң берсен сиздермичә генә яшерә. Балалар нәрсә юк икәнен әйтергә тиеш.

24. «Баскыч» уены.

Бу уен аша яшелчә исемнәре истә калдырыла.

Бер бала чыгып, яшелчә исемнәрен әйтә. Мәсәлән, кишер. Икенче бала, аның янына басып, ул әйткән сүзне кабатлый һәм үзе уйлаган яшелчә исе-

мен әйтә. Ул беренче баланың алдына баса. Өченче бала бу ике баланың һәрберсе янына басып, аларның сүзләрен әйтә һәм икенче баланың алдына басып, үзе уйлаган сүзне әйтә. Балалар шулай баскыч төзиләр, яшелчә исемнәрен әйтәләр. Бу уен балаларның игътибарын, хәтер күләмен үстерү өчен дә бик файдалы.

25. Балалар арасында уен формасында диалогик сөйләм оештырыла. Укытучы һәрбер балага яшелчә рәсемнәре тарата. Укычулар арасында түбәндәге диалог оештырыла:

– Оля, миңа кыяр бир әле. Мин кыяр яратам.

– Мә.

– Рәхмәт.

26. Рифмовка – «Без чәчәбез яшелчә».

Без чәчәбез яшелчә:

Кишер, кыяр, кәбестә.

Су сибәбез, су сибәбез.

Алар үсә дә үсә.

Күктә кояш елмая,

Жылы яңгырлар ява,

Рәхәт кенә жил исә,

Яшелчәләр зур үсә.

Рифмовка хәрәкәтләр белән күрсәтеп сөйләнелә. Аны физкультминут итеп файдаланырга була.

27. «Не соглашайся» уены.

– Один из вас придумывает предложение о том, что он любит, а другой говорит, что он этого не любит.

– Мин суган яратам.

– Ә мин суган яратмыйм.

28. «Ул нинди?» уены аша диалогик сөйләм үстерү. Өстәлдә яшелчә, жиләк-жимеш рәсемнәре.

– Ребята, по условиям игры, выбрав овощ или фрукт, вы говорите, что любите его и какой он. Потом сами спрашиваете, у кого хотите, что он любит.

Бала үзе теләгән яшелчә яисә жиләк-жимешне сайлап ала һәм әйтә:

– Мин помидор яратам. Ул кызыл, тәмле.

– Алия, ә син нәрсә яратасың?

29. «Нәрсә артык» уены.

Укытучы өстәлендә предмет рәсемнәреннән логик рәт тезелә. Мәселән, яшелчә рәсемнәре арасында 1 жиләк-жимеш рәсеме. Укычу логик рәттә нинди предмет артык икәнен табарга һәм аның исемен әйтергә тиеш.

Шул ук уенны бер төрле төстәге предмет рәсемнәрен кулланып уйнарга мөмкин.

30. «Төрлечә әйт» уены. Сүзләр, сүзтезмәләр балаларның хәтерендә калсын өчен, уен формасында болай эшләргә була:

- а) Ребята, повторите эти слова за мной.
- ә) А теперь эти слова произнесем с удивлением.
- б) А сейчас – с восхищением.
- в) А теперь – шёпотом.
- г) Повернулись к друг другу и сообщаем об этих явлениях природы.
- д) А теперь повернулись ко мне, я буду говорить по-русски, а вы скажете по-татарски.

31. «Көн нинди?» уены. Укытучы сүзләргә әйткәндә, балалар хәрәкәтләр белән күрсәтәләр.

Башта укытучы сүзләргә үзә әйтә, соңыннан укытучы урынына уенны балалар да уздырырга мөмкин. Мәсәлән, салкын – салкыннан калтыранган кыяфәт чыгаралар; кар ява – балалар кар бөртекләргә төшкән кебек, әкрән генә чүгәләр; жыл исә – куллары белән сулга, уңга хәрәкәт ясыйлар.

32. Уен. Укытучы өстәлдә Кыш бабай капчыгы. Анда төрле уенчыклар яисә уенчык рәсемнәре.

– Ребята, я сегодня исполняю роль Деда Мороза. Кто по-татарски спросит, есть ли ему подарок. А когда Дед Мороз покажет подарок, назовёт его по-татарски, тот получит этот подарок.

- Кыш бабай, миңа бүләк бармы?
- Бар (укытучы капчыктан алып күрсәтә).
- Бу куян (укучы атый).
- Мә сиңа куян.

(Укучылар өйрәнә төшкәч, Кыш бабай ролен балалар үзләргә үти ала.)

33. «Уйла һәм әйт» уены. Укытучы өс киемнәрен әйтә (рәсем күрсәтә). Укучы, үрнәк буенча, тән әгъзасы исемен әйтәргә тиеш. Әйттик, бияләй – кул; күзлек – күз; бүрек – баш һ.б.

34. Физкультминут.

Укытучы артыннан балалар хәрәкәтләр белән күрсәтәләр.

Песи йоклый.

Песи уяна.

Песи уңга карый, сулга карый.

Песи ашый, песи сөт эчә.

Песи юына.

Песи үсә.

35. «Мин нәрсә бирәм?» уены.

Укучыларның өстәлләрендә таратма материаллар (уенчык яисә жиләк-жимеш, яшелчә рәсемнәре). Балалар шуларны файдаланып, жөмләр төзиләр. Мәсәлән,

- Мин Сашага машина бирәм.
- Мин Розага курчак бирәм.

36. «Угадай» уены.

Балаларның өстәлләрендә татар халык ашлары рәсемнәре. Укытучы нинди дә булса ризыкны атый, ә укучылар аның рәсемен күрсәтәләр. Укытучы урынына балалар үзләре уенны алып барырга да мөмкин.

37. «Кунакка килү» уены.

– Ребята, как вы думаете, какие сказочные герои к друг другу в гости ходят. Выберите себе персонажей и будете их озвучивать.

Балалар укытучы өстәлендәге таратма материалдан Чипполино, Бура-тино, Винни-Пух, Шүрәле, Күбәләк, Сертотмас үрдәк һ.б. рәсемнәренә ала-лар һәм кунак каршы алу диалогын сөйләшәләр.

38. Уен. «Карамыйча әйт».

Теләк буенча бер укучы такта алдына чыга. Аңа битлек кидерелә. Укучы масканы күрмәскә тиеш. Үзенә нинди битлек кидерелүен ул класска сорау-лар бирү аша белә ала. Калган укучылар «әйе», «юк» дип җавап бирәләр. Ул белгәч, башка укучы чыга.

Бу очракта кошлар битлекләре белән уйнау өчен сораулар тәкъдим ителә.

- Ул йөриме?
- Ул очамы?
- Ул йөгерәме?
- Ул сикерәме?
- Ул йөзәме?
- Зурмы?
- Кечкенәме?
- Ул карамы?
- Акмы?
- Сорымы?
- Урманда яшиме?
- Авылда яшиме?
- Кишер яратамы? һ.б. (Балаларның әзерлегенә карап, сораулар төр-лечә бирелә).

ЭЧТӨЛЕК

2 нче сыйныфта «Күңелле татар теле» укыту-методик комплекты белән эшләү үзенчәлекләре.....	3
Ишетеп аңлау күнегүләре	7
Федераль эш программасына нигезлэнгән календарь-тематик план	23
2 нче сыйныф рус балаларының татар теле буенча белем дәрәжәләре күрсәткечләре.....	30
Уеннар.....	37

Методическое пособие

Хайдарова Роза Закиевна
Ахметзянова Гульназ Магсумзяновна
Гиниятуллина Лейсан Адиповна

Методическое пособие для учителей, работающих с русскоязычными учащимися по учебнику «Татар теле» («Татарский язык»)

2 класс

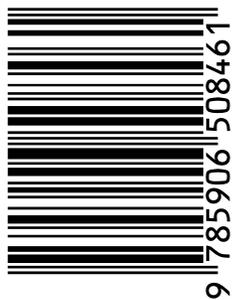
Редактор:
И.А. Закиев

Компьютерная вёрстка
Елены Шараповой

Подписано в печать
Формат 170x205 ¹/₄. Бумага офсетная.
Гарнитура «Arial». Тираж экз. Заказ №

Издательство «Татармультфильм»
420066, г. Казань, пер. Односторонки Гривки, д. 32, помещ. 2

Отпечатано в полном соответствии с качеством предоставленных материалов в типографии

«Татармультфильм»